atsiranda vėlyvojo geležies amžiaus pradžioje (IX a.), bet randamos ir I tūkst. pab. – II tūkst. pr. kapuose.

Erika STRIŠKIENĖ

Investigations of Diržiai cemetery

In 1998-1999 the CRCCL carried out archaeological investigations in Diržiai cemetery (AV-782 Pakruojis district, Žeimelis ward). The area of 234 m^2 was explored. The total of 15 burials and 169 finds were uncovered. The burials date to the 8th-11th century but some stray finds belong to the 6th-7th century. The individuals were buried in inhumations with burial items characteristic of Semigallians. Males and females were oriented in different directions.

Audronė ŠAPAITĖ

ŠIAULIŲ II KAPINYNO (VAISIŲ G.) TYRINĖJIMAI 1998 M.

1998 m. birželio–liepos mėn. atlikti archeologijos žvalgomieji tyrinėjimai Šiaulių miesto centre. Vienas iš tyrinėjimų tikslų buvo nustatyti Šiaulių kapinyno II (Vaisių g.) archeologinę vertę ir išlikimą, kitas – patikslinti Šiaulių senojo miesto ŠV dalies ribą. Iš viso 1998 m. ištirtas 70 m^2 plotas.

Šiaulių II kapinynas Vaisių g. aptiktas 1961 m., kai, tiesiant vandentiekio trasą, Vaisių g. 16 namo kieme buvo atkasta žmonių kaulų ir įkapių. Atsitiktinių radinių iš Vaisių g. 16, Vaisių g. 14 ir kitų porinių šios gatvės namų buvo aptikta ir anksčiau. 1961 m. ŠAM direktorius archeologas J. Naudužas atliko nedidelio masto tyrinėjimus Vaisių g. 16 namo kieme. Tyrinėjimų ataskaita nebuvo parašyta, likęs tik kasinėjimų dienoraštis su brėžiniu. 15 m^2 dydžio perkasoje ištirti 2 kapai ir 1 išjudintų žmogaus kaulų krūvelė, dienoraštyje užfiksuotos rastos įkapės: geležinis įmovinis kirvis, 2 juostinės apyrankės, 2 geležiniai smeigtukai, peilio galas. Kaip atsitiktiniai radiniai iš Vaisių g. muziejuje saugomi profiliuotas ietigalis ir geležinė apskrita sagtis.

1998 m. žvalgomieji tyrinėjimai buvo vykdomi centrinio miesto parko teritorijoje ir privačiose žemės valdose, netoli nuo J. Naudužo perkasos. Kasinėjimų metu rasti 5 kapai, 3 iš jų suardyti.

Kapas Nr. 1 rastas 1,1–1,35 m gylyje, suardytas. 40×38 cm dydžio

plotelyje suversti į vieną krūvą gulėjo viršutinės kūno dalies kaulai: kaukolė (su apatiniu žandikauliu), dalis mentės, žąstikaulis, stuburo slankstelis, šonkauliai, vienas raktikaulis. Kaulai priklauso mažiausiai 3 asmenims. Jokių kapo duobės žymių nebuvo, karsto liekanų ir įkapių nerasta.

Kapas Nr. 2 taip pat suardytas. Kapo duobės kontūras išryškėjo tik duobės dugne, 65 cm gylyje. Čia raudoname molyje matėsi 30–35 cm pločio rudo maišyto smėlio ruožas, kurio abu galai neryškūs. 60 cm gylyje gulėjo 2 žąstikauliai nutrupėjusiais galais, blauzdikauliai bei pėdų kaulai. Kape buvęs palaidotas suaugęs vyras. Griaučiai orientuoti 38° ŠV kryptimi.

Karsto liekanų nebuvo. Prie pėdų netvarkingai gulėjo keli 10×12×15 cm ir panašaus dydžio akmenys. Tarp žąstikaulių ir blauzdikaulių rastas dvigubo nupjauto kūgio formos gintarinis karoliukas.

Kapas Nr. 3. Neryškūs kapo duobės kontūrai išsiskyrė 70 cm gylyje, o pirmieji kaulai pasirodė jau 60 cm gylyje. Mirusysis gulėjo ant nugaros, kaukolė pasukta į kairiąją pusę. Dešinioji ranka uždėta ant krūtinės, kairioji – ant juosmens. Kojos sulenktos stačiu kampu, nežymiai pasuktos ant dešiniojo šono, keliai viršuje. Tai 35–40 metų vyras. Ant pėdų uždėtos Nr. 5 kojos. Griaučių ilgis nuo pakaušio iki kelių – 1,2 m, jie orientuoti 120° PR kryptimi.

Karsto pėdsakų nerasta. Ties juosmeniu iš abiejų pusių, ties kairiuoju pečiu, ant blauzdikaulių ir šalia kaukolės gulėjo 20×15×12 cm ir panašaus dydžio akmenys.

Įkapių mirusysis neturėjo.

Kapas Nr. 4 (suardytas). Juodoje maišytoje žemėje, 50×50 cm dydžio plote, 70 cm gylyje, ne visai savo vietose gulėjo vaiko viršutinės kūno dalies kaulai: dalis kaukolės, raktikaulis, žąstikaulis, alkūnkaulis, kiti ilgųjų kaulų fragmentai, keli šonkauliai, pirštakauliai. Kaulai priklauso 12 metų (±36 mėn.) vaikui. Galima nustatyti, kad kapas orientuotas 355° Š kryptimi.

Karsto pėdsakų ir įkapių neaptikta. 43–60 cm gylyje virš kapo buvo 10×13×7 cm ir panašaus dydžio akmenų krūva.

Kapas Nr. 5. Kapo duobės kontūrai neišryškėjo. Griaučiai gulėjo 70–80 cm gylyje, ant nugaros, ištiestomis kojomis. Rankos sulenktos ir uždėtos ant pečių. Tai vyras, per 55 metų amžiaus. Kape Nr. 5 aptiktų griaučių kojos kaulai buvo ant kape Nr. 3 aptiktų griaučių kojos pėdų kaulų. Griaučių ilgis nuo kaklo slankstelių iki kulnakaulių – 1,1 m. Griaučiai orientuoti priešinga kryptimi griaučiams, esantiems kape Nr. 3 – 350°.

Karsto pėdsakų ir įkapių nebuvo.

Į ŠAM patekęs iš Vaisių g. profiliuotas ietigalis (ŠAM, I–A 94–14) datuojamas V–VI a. Vienintelė šiemet rasta įkapė – dvigubo nupjauto kūgio formos gintarinis karoliukas papildomos informacijos datavimui neduoda.

Kapai koncentruojasi nedideliame 30×40 m plote Vaisių g. namų Nr. 16, Nr. 16a, Nr. 18 ir Nr. 18a valdose. Palaidojimų aplinkui nerasta. Tik šurfe 9 (už 10 m į P nuo P 18, kurioje rasti 4 iš 5 kapų) ir šurfe 17 (centrinėje parko dalyje, maždaug 170 m į PR nuo P 18) paviršiniame sluoksnyje buvo žmonių kaulų fragmentų.

Šiaulių II kapinynas Vaisių g., apytiksliai datuojamas viduriniuoju geležies amžiumi, smarkiai apardytas, užima nedidelį plotą. Tačiau dar yra išlikę sveikų kapų, todėl reikėtų jį įrašyti į Archeologijos paminklų sąrašą. Remiantis ankstesniais radiniais ir 1998 m. tyrinėjimų rezultatais, nustatyta kapinyno teritorija.

Audronė ŠAPAITĖ

Investigations in Šiauliai II cemetery (Vaisių street) in 1998

In 1998 a survey was carried on by the AMŠ in the city cemetery. One of the aims of survey was to determine the archaeological and preservation value of Šiauliai cemetery II (Vaisių street). Three destroyed and two intact burials were discovered. On the basis of previous finds the cemetery is approximately dated to the Middle Iron Age. An amber bead was the only burial item uncovered this year.

Valdemaras ŠIMĖNAS

BARZŪNŲ KAPINYNO TYRINĖJIMAI

1998–1999 m. VU pradėjo naujai aptikto Barzūnų kapinyno (Šilutės r., Vilkyškių sen.) archeologinius tyrinėjimus. 1999 m. juos finansavo KVAD.

Kapinynas yra 1,1 km į ŠR nuo Barzūnų kaimo, 0,4 km į PR nuo Oplankio tvenkinio, 0,35 km į V nuo Jūros upės, aplink Barzūnų kaimo kapines.

Apie 1995 m. Jūros upe baidarėmis plaukę turistai Barzūnuose, prie kaimo kapinių rekultivuotame karjere, rado archeologinių radinių: stipriai profiliuotą akinę, 2 ilgakojes su lieta užkaba seges, storagalių apyrankių,